

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Ζούμε σε μια εποχή εκπληκτική. Μέσα σε λίγα λεπτά πληροφορηθήκαμε ότι ένας πύραυλος χτύπησε την τάδε γειτονιά μιας χώρας· με λίγη τύχη θα μπορούσαμε να ζήσουμε το γεγονός σε απευθείας μετάδοση. πληροφορούμαστε αυτοστιγμεί ότι ετοιμάζεται απόπειρα πραξικοπήματος στο Κογκό ή ότι κάποιος κυκλώνας θερίζει το Μπαγκλαντές. Η τεχνολογική έκρηξη ανέδειξε σε κύρια προτερήματα των ειδήσεων την ταχύτητα και την αμεσότητα. Κερδίσαμε όμως κάτι από αυτό; Δυστυχώς ποτέ ως τώρα οι πολίτες δεν είχαν την εντύπωση ότι είναι τόσο άσχημα ενημερωμένοι, ποτέ δεν τους κατείχε παρόμοιο συναίσθημα αδυναμίας μπροστά στα προβλήματα του κόσμου που μας περιβάλλει.

Το παράδοξο αυτό φαινόμενο συνδέεται με την επικράτηση της τηλεόρασης. Είναι αυτή πλέον «που υπαγορεύει τον κανόνα, που επιβάλλει την τάξη της και αναγκάζει τα υπόλοιπα μέσα ενημέρωσης, και ιδιαίτερα τον Τύπο, να την ακολουθούν». «Επιβάλλει την τάξη της» σημαίνει ότι δίνει προτεραιότητα στην εικόνα, στο θέαμα, στο συναίσθημα. Δεν αναλύει, δεν εξηγεί και δε δια φωτίζει τους θεατές, αλλά επιδιώκει να τους εντυπωσιάσει και να τους συγκινήσει.

Το γεγονός αυτό δημιουργεί στα άτομα ένα μόνιμο συναίσθημα απώλειας της επαφής με την πραγματικότητα. Κατά τη διάρκεια του πολέμου στον Κόλπο (του Ιράκ) η εικόνα του πολέμου που δεχόταν ο τηλεθεατής δεν είχε καμιά σχέση με τον εφιάλτη που ζούσαν οι πληθυσμοί που έπεσαν θύματα αυτής της σύγκρουσης. Ακόμα χειρότερα ο πόλεμος όπως προβλήθηκε στη μικρή οθόνη φαινόταν λιγότερο αιματηρός, λιγότερο βίαιος από πολλές τηλεοπτικές σειρές. Έτσι τελικά ζαρωμένοι στις πολυθρόνες τους, μπροστά στις τηλεοράσεις οι πολίτες μετατρέπονται σε απλούς θεατές της ιστορίας.

A. Gresh, «Η εικόνα και το είδωλό της»,
Le monde diplomatique (διασκευή)

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να δώσετε ένα τίτλο στο κείμενο.
2. α. Γιατί σύμφωνα με το συγγραφέα, ο πολίτης, παρά την εξέλιξη στη μετάδοση των ειδήσεων, είναι περισσότερο άσχημα ενημερωμένος παρά ποτέ;
β. Τι σημαίνει η έκφραση «η τηλεόραση [αναγκάζει] τα υπόλοιπα ΜΜΕ και ιδιαίτερα τον Τύπο, να την ακολουθούν;».
3. α. Με ποιον τρόπο έχει αναπτυχθεί η 3^η παράγραφος του κειμένου;

- β. Να βρείτε με ποιες συνδετικές λέξεις και φράσεις επιτυγχάνεται η συνοχή της 2^{ης} παραγράφου.
4. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη ή φράση μέσα από την παρένθεση:
(συνδρομητής, στήλη, ανταποκριτής, αγγελία, κυκλοφορία, ρεπόρτερ, συνέντευξη)
- α. Για να βρει δουλειά, έβαλε _____ στην τοπική εφημερίδα.
- β. Ο πολιτικός Χ παραχώρησε μια πολύ αποκαλυπτική και ενδιαφέρουσα _____ σε μεγάλο τηλεοπτικό κανάλι.
- γ. Ανέλαβε να γράφει την κοσμική _____ της εφημερίδας.
- δ. Τα τελευταία χρόνια λόγω της τηλεόρασης η _____ των εφημερίδων έπεσε πολύ.
- ε. Ο _____ του καναλιού στη Μέση Ανατολή μετέφερε στους τηλεθεατές το αρνητικό κλίμα που κυριαρχεί εκεί τις τελευταίες μέρες.
- στ. Για να μη χάσεις κανένα τεύχος από το περιοδικό, μπορείς να γίνεις _____ του.
- ζ. Μετά την έκρηξη που σημειώθηκε στο κεντρικό δρόμο της πόλης, οι _____ των καναλιών έτρεξαν να καλύψουν την είδηση.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Ως ρεπόρτερ της σχολικής εφημερίδας να γράψετε ένα άρθρο με τίτλο «Νέοι και τηλεόραση» επισημαίνοντας τις αρνητικές συνέπειες της τηλεόρασης στη ζωή των συνομηλίκων σας (3-4 παραγράφων).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- «Η κυριαρχία της τηλεόρασης», «Η παραπλανητική δύναμη της εικόνας».
- α. Η τεχνολογική έκρηξη συνέβαλε καθοριστικά ώστε η μετάδοση των ειδήσεων σήμερα να γίνεται πιο γρήγορα και άμεση όσο ποτέ. Κύριο εκφραστή αυτής της νέας μορφής που πήρε η πληροφόρηση αποτελεί η τηλεόραση, η οποία με τη δύναμη της εικόνας που διαθέτει μπορεί να μας παρουσιάζει τα γεγονότα τη στιγμή που συμβαίνουν. Ωστόσο, ο σύγχρονος άνθρωπος είναι λιγότερο ενημερωμένος παρά ποτέ. Η τηλεόραση, η οποία κυριαρχεί σήμερα ανάμεσα στα ΜΜΕ, μετέτρεψε ακόμα και τα πιο σοβαρά γεγονότα σε θέαμα. Στόχος της δεν είναι να πληροφορήσει και να προβληματίσει, αλλά να συγκινήσει και να εντυπωσιάσει. Έτσι όμως το κοινό δεν είναι σε θέση να κατανοήσει βαθύτερα αίτια των γεγονότων και να συνειδητοποιήσει τη σοβαρότητα ή τη σπουδαιότητά τους. Οι άνθρωποι γίνονται απλοί θεατές της ιστορίας, παθητικοί και άβουλοι δέκτες των εξελίξεων.

β. Η τηλεόραση πολύ γρήγορα επέβαλε την κυριαρχία της, όχι μόνο γιατί μεταδίδει με πιο γρήγορο και ζωντανό τρόπο τα γεγονότα, αλλά κυρίως γιατί έχει τη δύναμη να εντυπωσιάζει. Έτσι κέρδισε την προτίμηση των πολιτών, που αφέθηκαν να παρασυρθούν από το εύκολο θέαμα. Τα υπόλοιπα μέσα, και κυρίως ο Τύπος, είδαν κατά συνέπεια το κοινό τους να μειώνεται, και γι' αυτό προσπάθησαν να αντιδράσουν. Υιοθέτησαν λοιπόν τη λογική της τηλεόρασης και, όπως αυτή, καταφεύγουν σε μια επιφανειακή παρουσίαση της

επικαιρότητας. Έτσι βλέπουμε τις εφημερίδες να «στολίζουν» τις ειδήσεις με πηχυαίους τίτλους και εντυπωσιακές εικόνες ή να χρησιμοποιούν έναν έντονα συγκινησιακό λόγο, με στόχο να προκαλέσουν το συναίσθημα των πολιτών. Οι σοβαρές αναλύσεις και τα πολιτικά σχόλια μειώνονται και όλο θεαματοποιούνται. Μ' αυτό τον τρόπο ο Τύπος προσπαθεί να κερδίσει το χαμένο έδαφος.

3. α. Η παράγραφος έχει αναπτυχθεί με παράδειγμα από τη σύγχρονη πραγματικότητα («Κατά τη διάρκεια του πολέμου... τηλεοπτικές σειρές»).
β. «αυτή»: αντικαθιστά την λέξη τηλεόραση
«επιβάλλει την τάξη της»: επανάληψη φράσης.
Δεν αναλύει...: παράλειψη της λέξης τηλεόραση.
Αλλά: δηλώνει αντίθεση.
4. α. αγγελία, β. συνέντευξη, γ. στήλη, δ. κυκλοφορία, ε. ανταποκριτής, στ. συνδρομητής, ζ. ρεπόρτερ.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ:

Πρόλογος: Επισημαίνεται η κυριαρχία της τηλεόρασης στη ζωή των εφήβων.

Κυρίως θέμα: Ανάλυση των αρνητικών συνεπειών:

- ☞ Κατασπατάληση του ελεύθερου χρόνου, αδιαφορία για τις σχολικές υποχρεώσεις, περιορισμός του ενδιαφέροντος για άλλες δραστηριότητες και μορφές ψυχαγωγίας.
- ☞ Απομόνωση, στέρηση κοινωνικής συναναστροφής με συνομήλικους.
- ☞ Αδρανοποίηση του πνεύματος λόγω κακής ποιότητας προγραμμάτων.
- ☞ Επιδράσεις στον ψυχισμό του νέου, καλλιέργεια επιθετικής συμπεριφοράς λόγω της υπερβολικής βίας.
- ☞ Επίδραση της διαφήμισης και καλλιέργεια της καταναλωτικής νοοτροπίας.
- ☞ Παραπληροφόρηση και προπαγάνδα.

Επίλογος: Η τηλεόραση πρέπει να αποκτήσει τη σωστή θέση στη ζωή του νέου. Πρέπει να αποτελεί πηγή ορθής πληροφόρησης και ψυχαγωγίας.

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ:

(Ο ήρωας του μυθιστορήματος, ο μικρός Στήβεν, είναι εσωτερικός σε ένα Καθολικό Κολέγιο, όπου διδάσκουν ιερείς. Στο μάθημα των Λατινικών δε γράφει στο τετράδιό του, γιατί έσπασαν τα γυαλιά του. Για κακή του όμως τύχη μπαίνει μέσα στην τάξη ο αυστηρός επιμελητής του σχολείου, ο ιερέας Ντόλαν, ο οποίος, αφού έδειρε πρώτα τον αμελή Φλέμιγκ, παρατηρεί ότι ο Στήβεν δεν έγραφε. Παρακολούθηστε το επεισόδιο.)

[...] «Πώς είπες ότι σε λένε;» ρώτησε ο επιμελητής.

«Δαίδαλο, κύριε».

«Α, Δαίδαλο. Παλιοτεμπέλη! Βλέπω την τεμπελιά στα μάτια σου. Γιατί έσπασες τα γυαλιά σου;»

Ο Στήβεν κάτι μουρμούρισε εκεί, μπροστά σ' όλη την τάξη, τυφλός από τον φόβο του. «Που τα 'σπασες τα γυαλιά σου;» επανέλαβε ο επιμελητής.

«Στο σκουπιδόλακκο, κύριε.»

«Ω χω! Στο σκουπιδόλακκο» φώναξε ο επιμελητής. «Το ξέρω αυτό το κόλπο.»

Ο Στήβεν σήκωσε για μια στιγμή τα μάτια του με απορία και είδε το γκρίζο γερασμένο πρόσωπο του πάτερ Ντόλαν, το φαλακρό του κεφάλι με τα λίγα μαλλιά στο πλάι, το μετάλλινο σκελετό των γυαλιών του και τα άχρωμα μάτια που κοίταζαν μέσ' από τα γυαλιά. Γιατί είπε ότι το ξέρει αυτό το κόλπο;

«Τεμπέλαρε!» φώναξε. «Έσπασα τα γυαλιά μου! Παλιό μαθητικό κόλπο! Άπλωσε αμέσως το χέρι σου!»

Ο Στήβεν έκλεισε τα μάτια του και άπλωσε το τρεμάμενο χέρι του με την παλάμη προς τα πάνω. Ένιωσε τον επιμελητή να του ισιώνει τα δάχτυλα με τον χάρακα και μετά το σούρσιμο του μανικιού του ράσου του καθώς σήκωνε τον χάρακα για να τον χτυπήσει. Ένα καυτό σουβλερό χτύπημα, σαν τον ήχο από ραβδί που σπάει, έκανε το τρεμάμενο χέρι του να ζαρώσει σαν ξηρό φύλλο στην φωτιά. Από τον κρότο και τον πόνο ζεματιστά δάκρυα του ανέβηκαν στα μάτια. Όλο του το κορμί έτρεμε και η καυτή παλάμη του πηγαινοερχόταν σαν φύλλο που το σέρνει ο άνεμος. Αλλά και αν τα δάκρυα ζεμάτισαν τα μάτια του και τα μέλη του ριγούσαν από τον τρόμο και τον πόνο, συγκρατούσε τα ζεστά δάκρυα και την κραυγή που έκαιγε το λαιμό του.

«Το άλλο χέρι!» φώναξε ο επιμελητής.

Ο Στήβεν τράβηξε πίσω το τρεμάμενο σακατεμένο δεξί του χέρι κι άπλωσε τ' αριστερό...

Τα ζεματιστά δάκρυα ανάβλυσαν από τα μάτια του, και ξαναμμένος από ντροπή, αγωνία και φόβο, τράβηξε πίσω το χέρι του τρομαγμένος κι έβγαλε ένα μουγκρητό πόνου...

«Γονάτισε!» φώναξε ο επιμελητής.

Ο Στήβεν γονάτισε γρήγορα σφίγγοντας τα πονεμένα του χέρια στα πλευρά του. Στη σκέψη ότι μέσα σε δύο λεπτά ήταν σακατεμένα και πρησμένα, ένιωθε λύπη, λες και δεν ήταν δικά του αλλά κάποιου άλλου, που τον λυπόταν. [...]

«Όλοι στη δουλειά σας» φώναξε ο επιμελητής από την πόρτα. «ο πάτερ Ντόλαν θα 'ρχεται κάθε μέρα να βλέπει αν κανείς παλιοτεμπέλης χρειάζεται μαστίγωμα. Κάθε μέρα, κάθε μέρα.»

Η πόρτα έκλεισε πίσω του. [...]

Τζέιμς Τζόις, *Το πορτρέτο ενός καλλιτέχνη* (απόσπασμα)

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Ποια συναισθήματα πλημμυρίζουν την ψυχή του Στήβεν κατά την διάρκεια της άδικης τιμωρίας του;
2. α. Πώς θα χαρακτηρίζατε τον ιερέα Ντόλαν με βάση την συμπεριφορά του απέναντι στον Στήβεν;
β. Πιστεύετε ότι η συμπεριφορά του συγκεκριμένου δασκάλου ανταποκρίνεται στους στόχους του σχολείου για την ορθή διαπαιδαγώγηση των νέων και την υγιή ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Να γράψετε τα αντώνυμα των λέξεων: **προτερήματα, εργατικός, άφοβα, δυναμικός, αυτοπεποίθηση.**
4. Να βρείτε τα ρήματα του κειμένου και να πείτε ποια από αυτά ανήκουν στην α' και ποια στην β' συζυγία.
5. Σε μια επιστολή 3-4 παραγράφων, που θα στείλετε με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σ' ένα φίλο σας περιγράψτε πώς θα θέλατε να είναι το σχολείο στο μέλλον.